

Kandidatnummer:

EIK0077

Skole:

Eikeli videregående skole

Fagkode:

SAM3026

Fag:

Samfunnsøkonomi 2

Dato:

25.5.2012

Ark nr.: - 1 -	Antall svarark: 12	Utdanningsprogram: SSP	NVB-kode: SAM3026	Kandidatnr:	PAS kandidatnr: EIK0077	Eikeli videregående skole
Eksamensdato: 25.05.2012		Fagnavn/Namn på faget: Samfunnsøkonomi 2		Gruppe: 3STE		

Oppgave 1

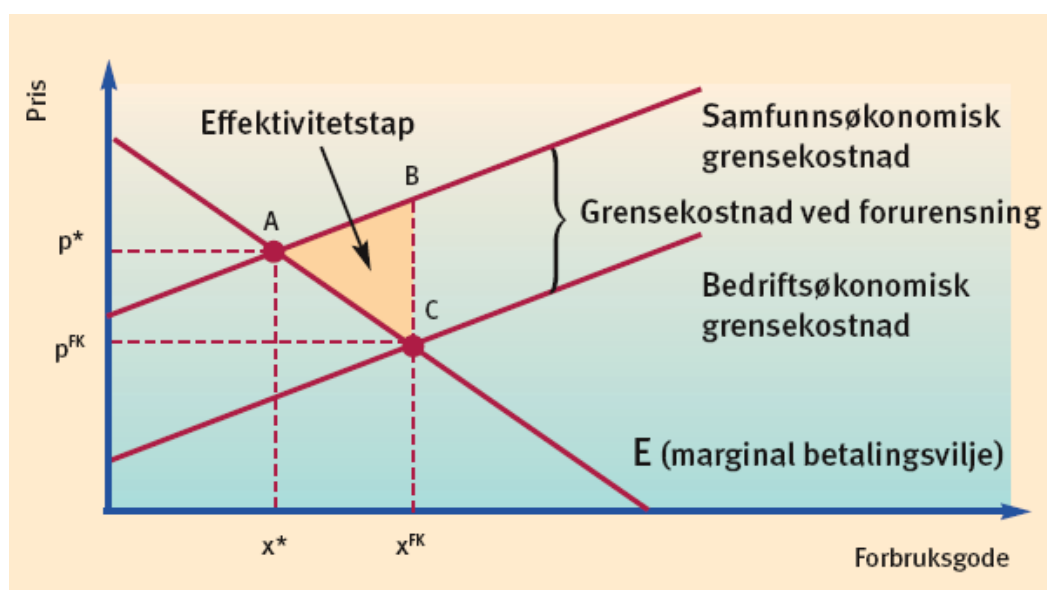
A)

På grunn av manglende kunnskaper om konsekvenser av NO_x -utslipp fra dieserbiler, endret Regjeringen engangsavgiften i favør dieserbiler i 2009. Nå i senere tid har Regjeringen fått oppdaterte kunnskaper om hvordan disse NO_x -gassene berører både allergikere og astmatikere i storbyer som Oslo og Bergen, og har dermed varslet om en økning i dieselavgiften.

Fordi drivstoffet diesel og dieserbiler er komplementære varer, som vil si at dersom etterspørselen etter diesel blir redusert som følge av dyrere dieselpriser vil også etterspørselen etter dieserbiler gå ned, vil jeg i resten av oppgaven ha dette som en forutsetning.

NO_x -utslipp er en form forurensning, og forurensning ved NO_x -gasser er en ekstern virkning av konsumenters bruk av dieserbiler. En ekstern virkning er en virkning av produksjonen, eller forbruket i dette tilfellet, som påvirker andre enn de som produserer eller forbruker varen. Eksterne virkninger blir ikke tatt hensyn til i marked og gir dermed opphav til markedssvikt. Markedssvikten skyldes i dette tilfellet at forbrukerne av dieserbiler ikke betaler de ekstra kostnadene NO_x -utslippene påfører miljøet ved konsumentenes forbruk av diesel. I markeder med eksterne virkninger som fører til markedssvikt er det viktig at staten griper inn for å fjerne det effektivitetstapet som oppstår, fordi markedsmekanismen ikke vil gjøre dette selv.

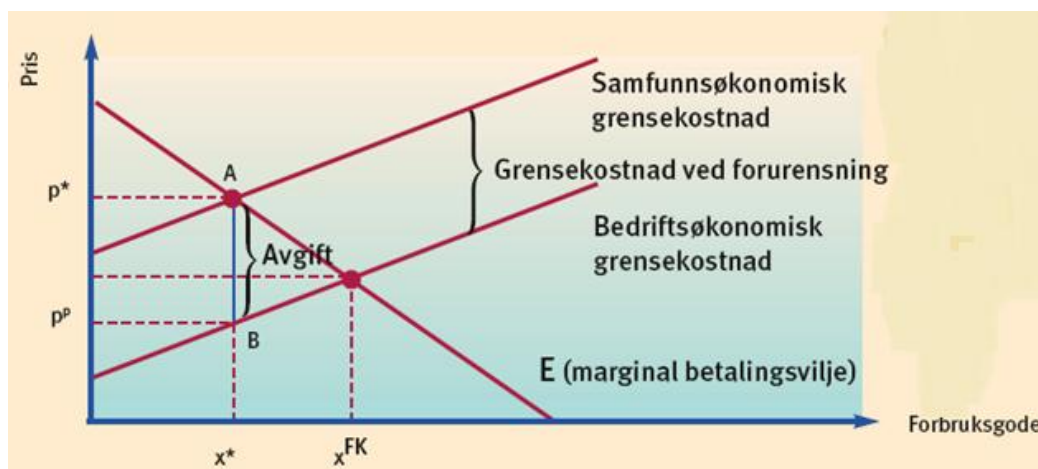
Figur 1

Ark nr.: - 2 -	Antall svarark: 12	Utdanningsprogram: SSP	NVB-kode: SAM3026	Kandidatnr:	PAS kandidatnr: EIK0077	Eikeli videregående skole
Eksamensdato: 25.05.2012		Fagnavn/Namn på faget: Samfunnsøkonomi 2		Gruppe: 3STE		

Av figur 1 ser vi hvordan fullkommen konkurranse i bilmarkedet, hvor vi altså ikke tar hensyn til miljøkostnadene ved forbruket, fører til et effektivitetstap. Da både forbrukerne av dieserbiler og Regjeringen hadde manglende kunnskaper om miljøproblemene knyttet til utslippet av NO_x - gasser, og Regjeringen hadde underprist miljøkostnadene, hadde konsumentene en høyere etterspørsel etter diesel og dieserbiler enn hva de ville hatt dersom de hadde visst om de egentlige kostnadene NO_x - utslipp påførte miljøet i kroner. Vi ser av figur 1 at dersom vi ikke hadde tatt hensyn til de kostnadene forbruket av dieserbiler påfører miljøet, ville vi funnet likevekten i markedet i skjæringspunktet mellom grafen til den bedriftsøkonomiske grensekostnaden, altså den grafen som viser hva det ville kostet bedriften å produsere én ekstra enhet, og etterspørselsgrafene, den marginale betalingsviljen til konsumentene. Vi ser at dersom vi bare hadde tatt hensyn til de bedriftsøkonomiske vurderingene, altså bedriftenes ønske om å produsere en vinningsoptimal produksjonsmengde med størst overskudd, ville likevekten ligget i punkt C. Men dersom vi tar hensyn til de samfunnsøkonomiske vurderingene, altså hva som er mest lønnsomt for samfunnet i sin helhet, ville likevekten ligget i punkt A. Det er fordi vi gjennom forurensing påfører miljøet en kostnad som de samfunnsøkonomiske vurderingene tar hensyn til. Vi ser av figur 1 at den nye likevekten i markedet, hvor kostnadene ved forurensingen av NO_x -gasser blir lagt til, (grensekostnaden ved forurensing), blir i punkt A. Det er her grafen til den samfunnsøkonomiske grensekostnaden og etterspørselsgrafene krysser hverandre. Av grafen kan vi se at effektivitetstapet skyldtes at produsenter og forbrukere ikke tok hensyn til miljøkostnadene tilknyttet NO_x - utslipp, og at det dermed ble en for høy produksjon og et for høyt forbruk av en forurensende vare, diesel og dieserbiler.

Figur 2

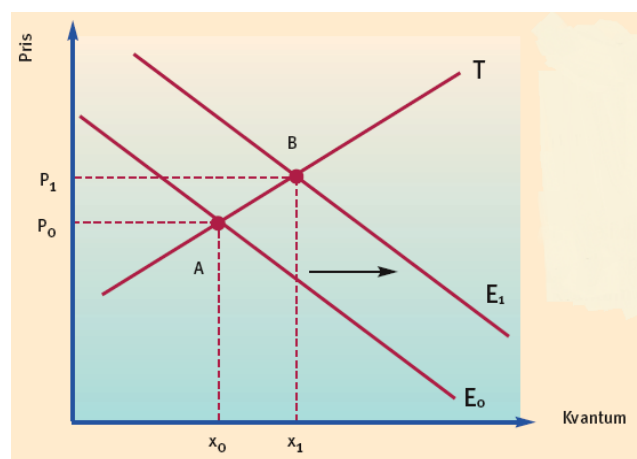

Ark nr.: - 3 -	Antall svarark: 12	Utdanningsprogram: SSP	NVB-kode: SAM3026	Kandidatnr:	PAS kandidatnr: EIK0077	Eikeli videregående skole
Eksamensdato: 25.05.2012		Fagnavn/Namn på faget: Samfunnsøkonomi 2		Gruppe: 3STE		

Regjeringen varsler nå om en økning av dieselavgiften. Av figur 2 kan vi se hvordan en miljøavgift på diesel fører til at effektivitetstapet blir borte, og at det blir produsert og konsumert et samfunnsøkonomisk optimalt kvantum av diesel og dieserbiler, punkt x^* . Miljøavgiften vil tilsvare grensekostnaden ved forurensing, altså hva det koster samfunnet og miljøet og produsere eller forbruke én ekstra enhet, dersom staten og Regjeringen har kunnskaper om hva denne grensekostnaden ligger på. Ved at staten innfører en miljøavgift på diesel vil både produsentene og forbrukere av diesel og dieserbiler ta hensyn til de fulle kostnadene ved produksjon og forbruk. Dermed vil prisen P^* tilsvare den prisen konsumentene av diesel og dieserbiler betaler, mens prisen P^P vil tilsvare den prisen produsenter av diesel og dieserbiler mottar. Miljøavgiften som da er den prisen som ligger mellom punkt A og B, vil staten motta. På denne måten har staten oppnådd det de ønsker; forbrukere av diesel og dieserbiler vil redusere etterspørselen sin da prisen på forbruksgodene vil øke, og produsentene av diesel og dieserbiler vil redusere sitt tilbud da prisen blir redusert. En miljøavgift på diesel vil altså redusere etterspørselen etter både diesel og dieserbiler.

Drivstoffer kan ses på som alternative varer, altså substitutter til hverandre, og som vi ser av figur 2 så vil etterspørselen etter diesel gå ned som følge av økningen av miljøavgiften Regjeringen varsler om. Dermed vil etterspørselen etter bensin, dersom bensinavgiften nå blir lavere enn dieselavgiften, og andre alternative drivstoffer gå opp.

Figur 3

Figur 3 viser et helt enkelt tilbud og etterspørselsdiagram som illustrerer hva som vil skje i markedet etter annet drivstoff enn diesel. Som følge av at dieselavgiften økes, ser vi hvordan etterspørselskurven gjør et skifte mot høyre fra E_0 til E_1 . Dermed øker prisen også på alternativt drivstoff fra P_0 til P_1 . Kvantum øker imidlertid også fra X_0 til X_1 , og den nye likevekten i markedet blir i punkt B.

Ark nr.: - 4 -	Antall svarark: 12	Utdanningsprogram: SSP	NVB-kode: SAM3026	Kandidatnr:	PAS kandidatnr: EIK0077	Eikeli videregående skole
Eksamensdato: 25.05.2012		Fagnavn/Namn på faget: Samfunnsøkonomi 2		Gruppe: 3STE		

Statens innføring av en høyere avgift på diesel kan altså føre til at forbruket av dieserbiler går ned, slik at NO_x-utslippene reduseres, men også til en økning i prisen på alternativt drivstoff fordi etterspørselen går opp. Dette gjør at flere bedrifter og bilprodusenter får et insentiv til å produsere flere miljøvennlige biler, da de ser at de kan få en god fortjeneste på produksjonen.

Oppgave 1

B)

I 2000 ble de 192 medlemslandene i FN enige om åtte konkrete mål om en global bekjempelse av fattigdom. I erklæringen til tusenårstoppmøtet står det at alle landene er fast bestemt på å «gjøre retten til utvikling til en realitet for alle og befri hele menneskeheten fra nød». ¹ De åtte målene omfatter mange sider ved FN's virksomhet som blant annet fred, sikkerhet og nedrustning, fattigdom og menneskerettigheter. De åtte målene sier også helt konkret hva som må til for at dette skal bli mulig. De ulike målene har ett eller flere delmål som enten setter et tall for målet eller gjør målet enda mer konkret. 2015 har blitt satt som en tidsfrist for å oppnå de fleste av tusenårsmålene, mens flere av delmålene har lengre eller kortere tidsfrister. Tusenårsmålene fungerer som en slags rettesnor både for FN, nasjonale myndigheter og organisasjoner som jobber for å redusere fattigdommen i verden. De åtte målene gjør det mulig å samordne innsatsen og måle resultatet av den innsatsen man gjør.

De seks første målene er fattigdomsutfordringene. De lyder som følger; 1. Utrydde ekstrem fattigdom og sult, 2. Sikre utdanning for alle, 3. Styrke kvinners stilling, 4. Redusere barnedødeligheten, 5. Redusere svangerskapsrelatert dødelighet, 6. Stoppe spredning av hiv/aids, malaria og andre dødelige sykdommer ². Disse målene gjelder i første rekke utviklingsland som for eksempel Sierra Leone, som er et land som ligger noe sør for Sahara på vestkysten av Afrika.

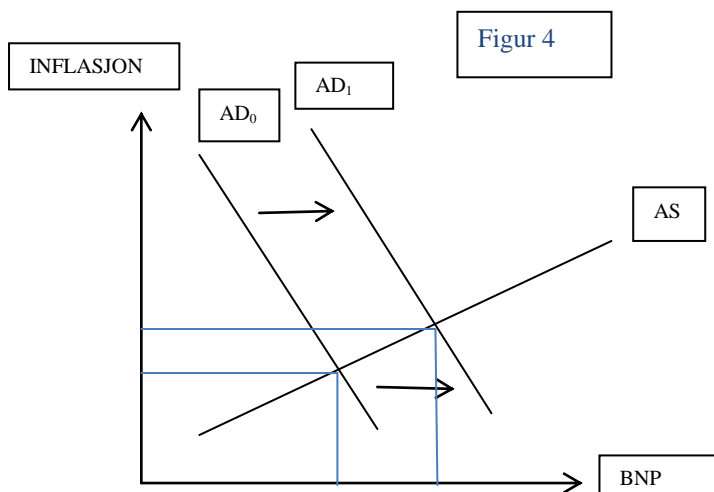
I følge Pareto 2, kapittel 12³, er det tre faktorer som er viktige for at et land skal kunne oppnå økonomisk vekst og på den måten redusere fattigdom. Disse tre aspektene er god tilgang på produksjonsfaktorer, høy produktivitet og at landet har gode bakenforliggende forutsetninger for økonomisk vekst. Som det første målet sier skal vi innen 2015 ha utryddet ekstrem fattigdom og sult. Sult går utover humankapitalen, som er en del av produksjonsfaktorene til et land. Ved å redusere

¹ <http://www.fn.no/Temaer/OEkononisk-og-sosial-utvikling/FNs-tusenaarsmaal/Hva-er-Tusenaarsmaalene>

² <http://www.fn.no/Temaer/OEkononisk-og-sosial-utvikling/FNs-tusenaarsmaal/Hva-er-Tusenaarsmaalene>

Ark nr.: - 5 -	Antall svarark: 12	Utdanningsprogram: SSP	NVB-kode: SAM3026	Kandidatnr:	PAS kandidatnr: EIK0077	Eikeli videregående skole
Eksamensdato: 25.05.2012		Fagnavn/Namn på faget: Samfunnsøkonomi 2		Gruppe: 3STE		

andelen av befolkningen som lider av sult, vil flere komme ut i lønnet arbeid noe som vil føre til at både staten og arbeidstakeren får høyere inntekter og kan øke sitt konsum. Dermed øker både privat og offentlig konsum. Det private gjennom at flere arbeidstakere kommer ut i lønnet arbeid, og det offentlige gjennom at staten får inn skattepenger fra flere lønnede arbeidstakere.

Av figur 4 ser vi AD-AS-modellen. AD-kurven representerer den samlede etterspørselen i økonomien, mens AS-kurven viser det samlede tilbudet. Likevekten i markedet finner vi i skjæringspunktet mellom AD og AS-kurven. Som følge av at flere kommer ut i arbeid ser vi hvordan AD-kurven gjør et skifte mot høyre fra AD_0 til AD_1 . Av figuren ser vi da hvordan den samlede etterspørselen i økonomien øker og hvordan dette får BNP til å øke. Men økonomien vil også få en økning i inflasjonen noe som kan være både bra eller dårlig avhengig av hvordan situasjonen er i det landet inflasjonen øker.

Men for å få til denne reduksjonen av fattigdom og sult, er det viktig at økonomien åpner opp for handel og blir en såkalt åpen økonomi. I følge Pareto 2, side 230⁴, er handel en avgjørende faktor for den økonomiske veksten og bekjempelsen av fattigdom. Mange av de fattige landene driver ikke med utbredt handel. Grunnen til det kan skyldes hva landet selv har gjort for å redusere handelshindringer og transportkostnader, men også hvordan rike industriland ofte møter de fattige landene med tollbarrierer og strenge handelsrestriksjoner. Det er altså viktig at de fattige landene bygger opp en god infrastruktur for at transportkostnadene skal kunne bli så lave som mulig, og at rike industriland åpner opp for mer handel med fattige land, slik at de får solgt varene sine og kan få inntekter gjennom eksporten. Ved økt eksport kan vi se av figur 4 hvordan AD-kurven, altså den samlede

³ Læreboken i samfunnsøkonomi, Pareto 2. Side 200. Cappelen Damm AS, Oslo 2008

⁴ Læreboken i samfunnsøkonomi, Pareto 2. Side 230. Cappelen Damm AS, Oslo 2008

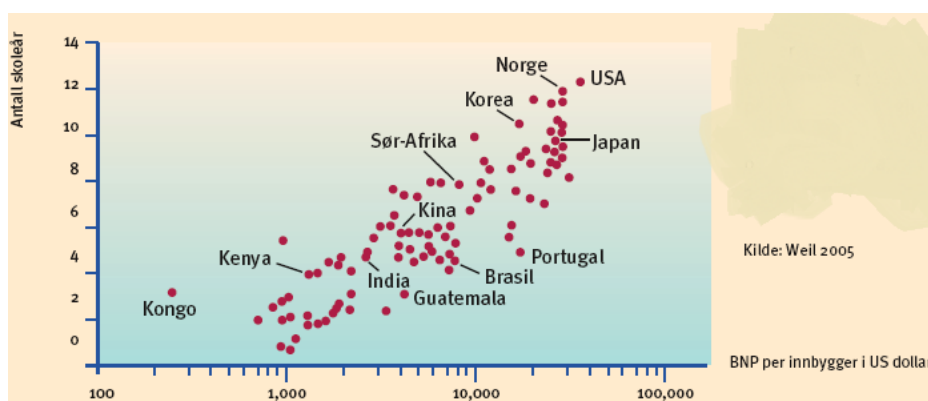
Ark nr.: - 6 -	Antall svarark: 12	Utdanningsprogram: SSP	NVB-kode: SAM3026	Kandidatnr:	PAS kandidatnr: EIK0077	Eikeli videregående skole
Eksamensdato: 25.05.2012		Fagnavn/Namn på faget: Samfunnsøkonomi 2		Gruppe: 3STE		

etterspørselen, gjør et skifte mot høyre og øker landets BNP.

Det er også viktig at landene fokuserer på fredsbygging og utvikling av et demokratisk samfunn, hvor markedsøkonomi gjør seg gjeldene. Dersom et konfliktherjed land klarer å utvikle fred og opprette en demokratisk stat med markedsøkonomi og stabile finanser, vil flere investorer, som da kan være enten enkeltpersoner, bedrifter eller land, investere i landets kapital og det fattige landet vil kunne få midler til å investere i mer realkapital, for eksempel i form av maskiner, bygninger og infrastruktur. Dette vil fremme den økonomiske veksten slik at fattigdommen vil reduseres som en følge av det.

Det er også viktig at rike industriland hjelper utviklingslandene med å redusere underskuddet på driftsbalansen, som ofte oppstår som følge av liten eksport og mye korrupsjon, ved å sende bistandspenger. Da er det for øvrig viktig at det ikke er utbredt korrupsjon og byråkrati i landet. Mange fattige u-land har slitt med at store deler av bistandspengene ikke kommer selve staten til gode, men kun lederen eller viktige personer i landet. Det er altså viktig å bekjempe korrupsjon for at bistanden skal kunne fungere optimalt. For dersom de fattige landene hadde mottatt bistandspenger som ble brukt på investeringer i realkapitalen, hadde dette ført til en oppbygging av nye arbeidsplasser og sysselsettingen i landet ville gått opp. Det er derfor også viktig å fokusere på utdanning, slik at de nye arbeidsplassene blir fylt av en godt kvalifisert arbeidskraft.

Figur 5

Av figur 5 ser vi en klar sammenheng mellom antall skoleår og BNP per innbygger målt i US dollar. Figuren viser altså at en godt utdannet befolkning har høyere BNP per innbygger, noe som vil være med på å bekjempe fattigdommen i landet.

Ark nr.: - 7 -	Antall svarark: 12	Utdanningsprogram: SSP	NVB-kode: SAM3026	Kandidatnr:	PAS kandidatnr: EIK0077	Eikeli videregående skole
Eksamensdato: 25.05.2012		Fagnavn/Namn på faget: Samfunnsøkonomi 2		Gruppe: 3STE		

For å redusere fattigdommen i et land er det altså viktig at de fattige landene tar sikte på å utvikle en demokratisk stat, uten krig og korrupsjon, med en markedsøkonomi som åpner opp for handel og velfungerende finanser. Gjennom økt handel og eksport av kapital vil den samlede etterspørselen i landet gå opp slik at landet kan investere i ny realkapital som maskiner, bygninger og infrastruktur. Dett vil igjen føre til en utvikling av nye arbeidsplasser slik at det er viktig at befolkningen er godt utdannet slik at de innfrir det kvalitetskravet arbeidet har. Det er også viktig å involvere kvinner i utdanning og arbeidslivet, slik at arbeidskraften i landet øker. Ved at flere kommer i arbeid vil staten få inn penger gjennom flere skatteyttere og kan dermed øke sitt konsum, noe også privatpersonen som nå er i lønnet arbeid kan gjøre. Dermed øker den samlede etterspørselen, noe jeg har forklart effekten av over i figur 4. Andre rike industriland kan altså hjelpe fattigeland med å bekjempe fattigdommen ved å investere i disse landene, noe for eksempel Norge nå tar sikte på i følge talen til Øystein Olsen fra 16. februar, 2012⁵. De rike landene må også fortsette å sende bistandspenger slik at utviklingslandene kan bruke dette på å redusere underskuddet på driftsbalansen, dette forutsetter som nevnt at utbredt korrupsjon er bekjempet.

Oppgave 2

I vedlegget «Vi må nok regne med at ledigheten skal noe opp», sier sjeføkonom Steinar Juel i Nordea Markets at norsk arbeidsledighet også vil bli påvirket av finansuroen som herjer i Europa i tiden som kommer, men at vi ikke er der enda⁶.

Mange av EURO-landene rammes i dag hardt av en de største finanskrisene noensinne. Som konsekvens av høye underskudd på driftsbalansen over lengre tid har flere europeiske land måttet låne eller importere kapital fra utlandet. Dette fører til høy gjeld i utlandet, som igjen fører til at staten må kutte ned på utgiftene sine gjennom kutting av investeringer og konsum, en form for kontraktiv finanspolitikk. Dette gjør at flere bedrifter trenger færre ansatte til å kunne produsere det reduserte kvantumet de nå produserer, noe som vil føre til økt arbeidsledighet. Ved færre sysselsatte minsker også skatteinntektene til staten grunnet at færre er i lønnet arbeid og skatter dermed ikke av lønnen sin. Statens utgifter øker også i takt med nedgangen i skatteinnbetalingene, da flere arbeidsledige krever høyere utgifter i form av sosiale stønader og trygder som erstatning av lønnen de

⁵ http://www.norges-bank.no/pages/88046/arstale_2012.pdf

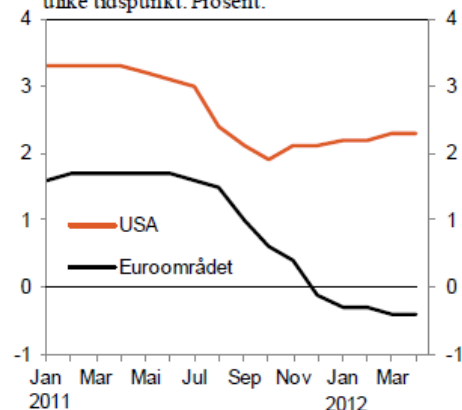
⁶ <http://www.dn.no/forsiden/borsMarked/article2275605>

Ark nr.: - 8 -	Antall svarark: 12	Utdanningsprogram: SSP	NVB-kode: SAM3026	Kandidatnr:	PAS kandidatnr: EIK0077	Eikeli videregående skole
Eksamensdato: 25.05.2012		Fagnavn/Namn på faget: Samfunnsøkonomi 2		Gruppe: 3STE		

fikk i arbeidet sitt. Dette er med på å øke underskuddet på statsbudsjettet ytterligere og landene er nå inne i en ond sirkel av lavkonjunktur og høy gjeld.

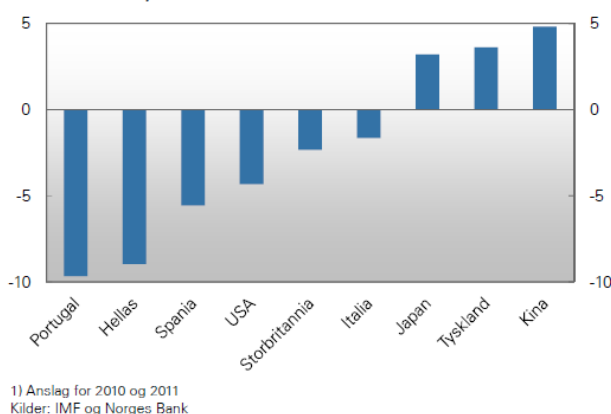
Figur 6

A. Konsensusanslag for vekst i BNP i 2012 på ulike tidspunkt. Prosent.

Figur 7

Figur 3 Driftsbalansen for utvalgte land¹⁾
Prosent av BNP. Gjennomsnitt 1999 – 2011

Av figurene 6⁷ og 7⁸ kan vi se hvordan veksten i BNP har sunket i euroområdet det siste året og hvordan driftsbalansen har vist underskudd hos flere av de store økonomiene i eurosonen.

Finanskrisen i eurolandene har allerede påvirket Norge på den måten at vi har fått en todeling av norsk eksportindustri. Oljeindustrien og industri tilknyttet oljeutvinning går bra, mens annen industri som f.eks. produksjon og eksport av papir, metall og fisk går dårligere.

De dårlige tidene i norsk eksportindustri, uten tilknytning til oljeindustrien, skyldes at flere euroland, som mange er handelspartnere med Norge, kutter ned på utgiftene sine og importerer mindre. Norge kan altså merke finansuroen på den måten at utlandet og utenlandske aktører kjøper færre norske varer da deres mangel på kapital gjør det nødvendig å kutte ned på landets samlede produksjon. Dermed er det heller ikke nødvendig for eurolandene å importere produksjonsfaktorer fra f.eks. Norge. Norges eksportvarer består for det meste av papir, metall og fisk utenom olje, og når eurolandene som handler med Norge kutter ned på avis- og bilproduksjonen og kanskje også fiskeimporten, vil Norges eksport gå dårlig. Hvis Norges eksport svekkes vil dette føre til at driftsbalansen i Norge også svekkes. Driftsbalansen er jo som kjent inntekter fra utlandet gjennom f.eks. eksport, lønn og renter osv. minus utgifter til utlandet gjennom f.eks. import, lønn og u-hjelp

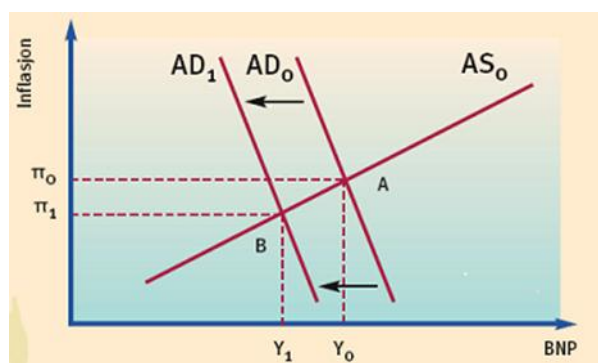
⁷ http://www.statsbudsjettet.no/upload/Revidert_2012/dokumenter/pdf/RNB2012.pdf

⁸ http://www.norges-bank.no/pages/88046/arstale_2012.pdf

Ark nr.: - 9 -	Antall svarark: 12	Utdanningsprogram: SSP	NVB-kode: SAM3026	Kandidatnr:	PAS kandidatnr: EIK0077	Eikeli videregående skole
Eksamensdato: 25.05.2012		Fagnavn/Namn på faget: Samfunnsøkonomi 2		Gruppe: 3STE		

osv. Lavere etterspørsel etter norske eksportvarer vil også føre til at bedrifter som produserer disse eksportvarene vil tilby etter lavere kvantum og vil ikke trenge like mange ansatte. Dette vil føre til flere arbeidsledige i industrisektoren i Norge. Det kan altså se ut som den stagnerte og noe økende arbeidsledigheten kan skyldes at industrien i Norge har fått en todeling hvor industrien som ikke produserer olje eller oljerelaterte produkter går dårligere.

Figur 8

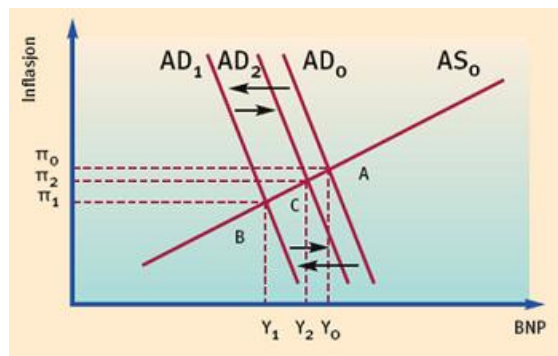

Figur 8 viser AD-AS-modellen. Denne modellen viser den samlede etterspørselen i en økonomi (AD-kurven) og det samlede tilbudet i en økonomi (AS-kurven). AD-kurven viser at høyere inflasjon vanligvis gir lavere samlet etterspørsel, mens AS-kurven viser at høyt BNP vanligvis gir høy inflasjon. Av figur 8 kan vi se hvordan AD-kurven, altså den samlede etterspørselen i Norge, gjør et skifte mot venstre grunnet lavere eksport. Når den samlede etterspørselen går ned, og AD-kurven gjør et skifte mot venstre, ser vi at både inflasjonen og BNP i Norge går ned. Redusert BNP fører til redusert sysselsetting, og da også høyere arbeidsledighet.

I og med at den svake økningen i arbeidsledigheten skyldes lavere eksport av norske industrivarer, kan vi kalle arbeidsledigheten som inntraff for konjunkturledighet. For å motvirke denne konjunkturledigheten og holde arbeidsledigheten på et like lavt nivå som vi hittil har klart, kan staten benytte seg av finans- og pengepolitikken.

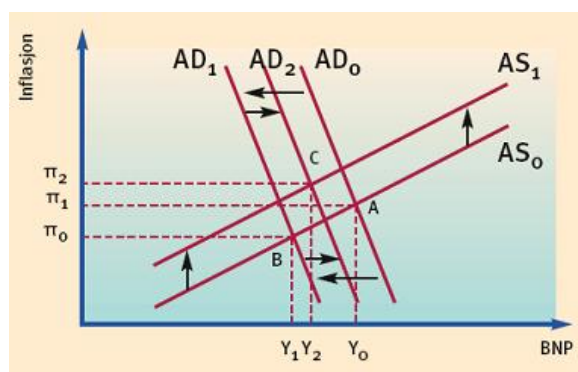
Ark nr.: - 10 -	Antall svarark: 12	Utdanningsprogram: SSP	NVB-kode: SAM3026	Kandidatnr:	PAS kandidatnr: EIK0077	Eikeli videregående skole
Eksamensdato: 25.05.2012		Fagnavn/Namn på faget: Samfunnsøkonomi 2		Gruppe: 3STE		

Figur 9

Av figur 2 ser vi hvordan ekspansiv finanspolitikk påvirker økonomien. Vi ser at dersom AD-kurven gjør et skifte til venstre grunnet at den samlede etterspørselen muligens går ned i Norge, kan staten benytte seg av ekspansiv finanspolitikk. Ekspansiv finanspolitikk går ut på at staten øker utgiftene sine eller senker skattene slik at etterspørselen i økonomien stimuleres. Dette vil stimulere den samlede etterspørselen slik at AD-kurven gjør et lite skifte mot høyere igjen. Vi ser hvordan økonomien hadde flyttet seg fra punkt A til punkt B ved passiv finanspolitikk, men den ekspansive finanspolitikken gjør at økonomien nå ligger i punkt C. Vi ser at reduksjonen i BNP og inflasjon blir mindre ved hjelp av ekspansiv finanspolitikk. Ved at nedgangen i BNP blir redusert, vil også nedgangen i antall sysselsatte bli redusert og arbeidsledigheten bli lavere. I og med at Norge er et rikt land, uten for stor gjeld til utlandet, kan denne politikken egne seg godt for å holde ledigheten på et like lavt nivå som vi har hatt til nå i Norge.

Figur 10

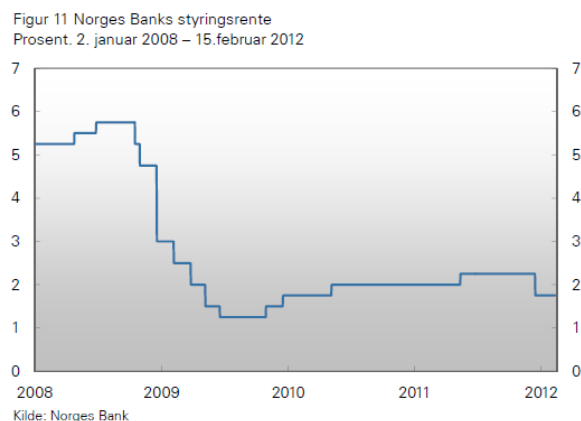

Vi ser av figur 10 hvordan pengepolitikken vil påvirke økonomien. Igjen ser vi at dersom AD-kurven har gjort et skifte mot venstre grunnet lavere samlet etterspørsel, vil økonomien gå fra punkt A til punkt B. Ved å bruke pengepolitikken til å motvirke arbeidsledighet eller for å holde den på et lavt nivå setter Norges Bank ned renta. Av figuren ser vi hvordan dette gjør at AD-kurven gjør et skifte

Ark nr.: - 11 -	Antall svarark: 12	Utdanningsprogram: SSP	NVB-kode: SAM3026	Kandidatnr:	PAS kandidatnr: EIK0077	Eikeli videregående skole
Eksamensdato: 25.05.2012		Fagnavn/Namn på faget: Samfunnsøkonomi 2		Gruppe: 3STE		

mot høyre igjen, grunnet økning i den samlede etterspørselen, og reduserer dermed nedgangen i BNP. Men når sentralbanken setter ned styringsrenta vil trolig også kronekursen svekkes, noe som fører til at inflasjonen øker. Inflasjonen øker fordi importprisene øker og vi trenger flere norske kroner for å få kjøpt en utenlandsk vare. Dermed skifter AS-kurven høyere opp i diagrammet, og det nye punktet til økonomien er i punkt C. Vi ser at nedgangen i BNP har blitt redusert, men at inflasjonen økte. Som jeg har skrevet tidligere gir lavere reduksjon i BNP lavere reduksjon i sysselsettingen. Norge et relativt rikt land, hvor inflasjonen i dag er lav⁹, så pengepolitikken kan også være et godt egnet virkemiddel for å få ned konjunkturledigheten som kan oppstå i Norge, og for å holde arbeidsledigheten på det lave nivået det hittil har vært på. Sentralbanksjef Øystein Olsen har allerede på skrivende tidspunkt satt ned styringsrenta som vi ser av figur 11. Dette gjorde han imidlertid trolig for å holde norskindustri konkurransedyktig. Ved å sette ned renta vil kronekursen gå ned, som følge av at etterspørselen etter NOK (norske kroner) går ned. Dette vil føre til at norske eksportvarer blir billigere for utenlandske importører, og på den måten øker vi eksporten og styrker driftsbalansen. Ved å holde norskindustri konkurranse dyktig, vil det være med på å redusere tapet av arbeidsplasser slik at sysselsettingen kan holde seg på normalnivået og arbeidsledigheten vil holde seg på det lave nivået det har gjort til nå.

Figur 11

Som jeg nevnte over har de dårlige tidene i euroområdet ført til en todeling av norsk eksportindustri. Olje- og petroleumsbransjen, som går bra, vil trenge flere ansatte, mens annen norsk industri som sagt vil kutte ned på ansatte. Dette fører til en omstilling i det norske arbeidsmarkedet. En omstilling i det norske arbeidsmarkedet krever at norske industriarbeidere er villige til å omstille seg, ta annet arbeid enn hva de egentlig ønsker og kanskje flytte til det stedet arbeidskraften trengs. Hvis

⁹http://www.norges-bank.no/pages/88046/arstale_2012.pdf

Ark nr.: - 12 -	Antall svarark: 12	Utdanningsprogram: SSP	NVB-kode: SAM3026	Kandidatnr:	PAS kandidatnr: EIK0077	Eikeli videregående skole
Eksamensdato: 25.05.2012			Fagnavn/Namn på faget: Samfunnsøkonomi 2	Gruppe: 3STE		

industriarbeiderne ikke er villig til å omstille seg, kan likevektsledigheten i Norge øke grunnet struktureledighet. Arbeidsmarkedet krever andre kvalifikasjoner enn det de arbeidsledige kan tilby. Kanskje er mange industriarbeidere lite villige til å omstille seg fordi arbeidsledighetstrygden i Norge er relativt høy. Høy arbeidsledighetstrygd og høy omstillingstakt i økonomien kan føre til økt likevektsledighet.

For å motvirke den likevektsledigheten som kan oppstå i Norge, kan staten passe på at arbeidsledighetstrygden ikke er for høy. Den skal erstatte inntektstapet ved ledigheten og gi den arbeidsledige tid til å finne seg nytt egnet arbeid, men for høy ledighetstrygd kan svekke de arbeidslediges insentiv til å finne ny jobb. Staten må også tilpasse skattesatsene ved lave inntekter, slik at det faktisk er lønnsomt å komme ut i arbeidslivet igjen. Staten kan også hjelpe de arbeidsledige med å finne nye jobber (NAV) og de kan tilby kurs som gir arbeidsledige de kvalifikasjonene arbeidsmarkedet er ute etter. Det er også viktig at fagforeningene viser moderasjon ved lønnsforhandlingene slik at ikke blir for høyt lønnspress. Et annet virkemiddel for å få ned likevektsledigheten, eller å holde den på et lavt nivå i Norges tilfelle, er stillingsvernet. Stillingsvernet gir jobbsikkerhet til de ansatte på den måten at bedriften har lovfestede begrensninger på oppsigelsene. Økonomer diskuterer om totalvirkningen av denne ordningen, fordi det gir jobbsikkerhet for de ansatte og motvirker dermed arbeidsledigheten ved en lavkonjunktur, men det gjør også at bedriftene er forsiktige med nyansettelser. Det er altså positivt for de som allerede er i jobb, men negativt for de som søker jobb.

KILDELISTE:

- http://www.nrk.no/video/stoltenberg_forklarer_gjeldskrisen/2A41E8418BF75236/emne/Finanskrisen/ (Publisert 01. januar 2012 kl. 17:21)
- <http://konferanse.nho.no/2012/01/vi-er-ikke-immune/> (Publisert 05. januar 2012)
- <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article4237563.ece> (Nedlastningsdato 29.11.2011)
- <http://e24.no/makro-og-politikk/fn-haaper-aa-innfri-loeftet-om-aa-halvere-fattigdom/20077386> (Nedlastningsdato 30.11.2011)
- http://www.statsbudsjettet.no/upload/Revidert_2012/dokumenter/pdf/RNB2012.pdf (Nedlastningsdato 24.05.2012)
- http://www.norges-bank.no/pages/88046/arstale_2012.pdf (Nedlastningsdato 24.05.2012)
- Holden, S. m.fl. (2008). Pareto 2 (samfunnsøkonomi Vg2). Oslo: Cappelen Damm Forlas AS